

MÕISTED

Altar – kivist alus või laud pühade talituste läbiviimiseks kristlikus kirikus. Varakristlusest alates kaunistati altareid nende peale või ette asetatud maalide ja skulptuuridega. Keskajal hakati altaritele paigutama kaunistatud altariretaableid. Pealtar on kiriku tähtsaim altar.

Altariretaabel – altaril paiknev maalitud või skulptuuridega kaunistatud pilt või ehissein. Retaabel võib koosneda nii üksteise kõrvale ja alla reastatud pilditahvlitest kui ka liigutatavatest pildipaneelidest.

Kappaltar ehk tiibaltar – hiliskeskaja Põhja-Euroopas väljakujunenud retaablitüüp, mille tiibu avades või sulgedes sai tegelaste stseene ja lugusid varieerida (asend sõltus nädalapäevadest ja kirikupühadest). Kappaltar toetub tavaliselt predellale.

Predella – altariretaabli alumine soklilaadne osa, mis asub altari ja retaabli vahel. Predella võib olla nii maalitud kui skulptuuridega kaunistatud.

Pühak – püha isik; legendaarne inimene või ajalooline isik, keda religiooselt austatakse, kelle usklikkus ja vagadus avalduvad erilisel viisil ning kelle kaudu Jumal maailmas toimib. Ristiusu vanades kirikutes on pühakud (ka kaitsepühakud ehk patroonid) inimese eestkostjaks Jumala ees.

Atribuut – ese või sümbol, mille kaudu saab ajaloolist, mütoloogilist, religioosset või allegoorilist figuuri ära tunda. Paljudel kristlikel pühakutel on atribuudid seotud nende martüüriumi ehk kannatuslooga.

Gild – ametialane ja usuline ühendus, mis kaitses oma liikmete huve, korraldas nende seltskondlikku suhtlemist ning tegeles hoolekande ja vastastikuse abistamisega. Keskaegse Tallinna kolm suurimat ametialast gildi olid kaupmehi ühendav Suurgild ning käsitööliste ühendused Kanuti gild ja Olavi gild.

Konservaator (restauraator) – isik, kes on professionaalselt ette valmistatud tegelema ajalooliste esemete ja kunstiobjektide säilitamisega. Konservaator viib koostöös kunstiajaloolaste ja loodusteadlastega läbi uuringuid, koostab objektidele säilitamise kava ning konserveerib/restaureerib neid. Ta puhastab kunstiteosed mustusest, kinnitab lahtised osad ning teeb muid parandusi. Konservaatorit iseloomustab suur austus vanade eseme algupäraste üksikosade vastu ning püüe vältida vanade detailide asendamist uute materjalidega.

Tehniline kunstiajalugu – teadusvaldkond, mis klassikalise kunstiajaloo ja kaasaegse tehnoloogia vahendite ühendamisel uurib ja analüüsib kunstiaieseid. Valdkond eeldab kunstiajaloolaste, kuraatorite, konservaatorite ja konserveerimis-teadlaste (sh keemikute, füüsikute, bioloogide) koostööd.

Pigment – väga peen värvipulber, mida kasutatakse värvides värvviandva materjalina. Värvete tehakse põhiliselt pigmentidest ja sideainetest. Pigment võib olla kas looduslikku päritolu (värvimullad, mineraalid, taimed, putukad või loomad) või kunstlikult toodetud; anorgaaniline või orgaaniline.

LISALUGEMIST JA VAATAMIST

Rode altar: Tallinna Niguliste kiriku pealtari retaabel. Koostaja ja teksti autor Merike Kurisoo.
Tallinn: Eesti Kunstimuseum, 2015. Eesti ja inglise keeles.

Rode altar lähivaates: Ajaveeb. – Niguliste muuseum, <http://nigulistemuuseum.ekm.ee/rode-ajaveeb-blog/>
Eesti ja inglise keeles.

Laborist väljas. Teaduspalavik 11.03.2014, ETV2 (27 min)

<http://etv2.err.ee/v/haridussaadet/teaduspalavik/saadet/85c6d636-b416-44f8-b28e-d2a0ff5494a7/teaduspalavik-laborist-valjas-etv-2014>

Eesti keeles, sobib vaatamiseks loodusainete raames.

